

3. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.

4. Державний стандарт профільної середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>.

5. Мієр Т.І., Голодюк Л. С. Процес навчання, орієнтований на сприяння сталому розвитку: сутність, дидактична тріадна структура, інноваційна основа. *Роль науки та освіти в забезпеченні сталого розвитку*. Publishing House of University of Technology. Monograph 44, Katowice, Poland. 2021. С. 500–509.

6. Савош В. О. Професійний розвиток учителів фізики в системі неперервної освіти: теорія і практика: монографія. Луцьк: ВолиньПоліграф, 2020. 420 с.

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ЯК УЧИТЕЛЯМ-ФІЛОЛОГАМ ВИКОРИСТАТИ МІЖГАЛУЗЕВИЙ ІНТЕГРОВАННИЙ КУРС «ДРАМАТУРГІЯ І ТЕАТР» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ УСПІШНОСТІ УЧНІВСТВА

Наталія КОТЛЯРЕНКО,

методист науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарних та естетичних дисциплін комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Сучасні виклики в освіті зорієнтовані на створення нового інформаційно-практичного освітнього середовища, інтеграцію та ґрунтовну зміну підходів до навчання. Цілісність у навчанні дає можливість через різні види діяльності не обмежуватися рамками окремого предмета, а інтегрувати знаннявий компонент як на рівні однієї, так і декількох освітніх галузей.

Інтеграція мовно-літературної та мистецької освітніх галузей реалізується через міжгалузевий інтегрований курс «Драматургія і театр».

Чим цей курс може зацікавити вчителя-філолога?

По-перше, він розширює зміст навчального предмета «Українська література». У 5-8 класах кількість драматичних творів обмежена, зазвичай один на рік. Програма зорієнтована на вивчення прозових та поетичних творів, а драматургія з її специфікою жанрів, композиції залишається для учнівства незрозумілою. Мета ж курсу – показати шляхи інтерпретації драматургії через театральну діяльність, дослідити форми та зміст сценічної творчості. Це значить, що протягом року потрібно не просто підготувати виставу за п'єсою, а через сформоване вміння **критичного читання текстів різних видів** більш поглиблено вивчати особливості драматичного твору, його зміст і форму. Навчитися сприймати твори драматургії, розмежовувати фабулу і сюжет, тему й ідею, визначати художні засоби.

По-друге, через сценічну творчість він поглиблює зміст навчального предмета «Українська мова», сприяє розумінню таких тем, як: типи мовлення, стилі, лексичні, граматичні, стилістичні засоби, тропи та стилістичні фігури. Як правило, на уроці не вистачає часу для **системної усної взаємодії**: аудіювання, спілкування, монологічного мовлення, зокрема під час публічних виступів. Натомість курс стає майданчиком як для формування цього уміння, так і його перевірки. Постійна практична спрямованість мотивує учнівство удосконалювати власне мовлення, редагуючи мовленнєві помилки.

По-третє, він дає можливість учителю розробити таку систему завдань, яка буде спрямована на формування **умінь, що перевіряються групами результатів мовно-літературної освітньої галузі**, а саме: усної взаємодії, роботи з текстом, письмової взаємодії та дослідження власного мовлення.

По-четверте, він сприяє розвитку **наскрізних умінь**, необхідних для втілення літературного твору на сцені, а саме: комунікувати, співпрацювати в команді, читати з розумінням, критично мислити, виявляти ініціативу, креативно мислити, виявляти гнучкість при вирішенні завдань, системно мислити, застосовувати емоційний інтелект, творити.

По-п'яте, він зекономить час учителя на позаурочну діяльність у процесі проведення **мовно-літературних тематичних заходів**, зорієнтованих на формування загальнолюдських, національних, особистісних **ціннісних орієнтирів**.

Що варто знати про міжгалузовий інтегрований курс «Драматургія і театр»?

Програми **міжгалузевих інтегрованих курсів «Драматургія і театр. 5 – 6 клас»** (адаптаційний цикл) та **«Драматургія і театр. 7 – 9 клас»** (цикл базового предметного навчання) є прикладом того, як не обмежуватися рамками окремого предмета, а інтегрувати знаннявий компонент цілісно, ураховуючи *базові знання* для мовно-літературної освітньої галузі та *загальні результати*, визначені Державним стандартом базової середньої освіти.

В оновленій Типовій освітній програмі для 5-9 класів на міжгалузовий інтегрований курс «Драматургія і театр» визначено по **1 годині** на тиждень у кожному класі, а це значить **35 годин** на рік.

Цикли навчання	Адаптаційний цикл (5-6 класи)	Цикл базового предметного навчання (7-9 класи)
Модельна навчальна програма	 Драматургія і театр. 5–6 кл. (авт. І.Старагіна, І.Чужинова, О.Івасюк).	 Драматургія і театр. 7-9 класи (авт. І.Старагіна, О.Івасюк, А.Матусяк, Б.Бакула).
Навчальна програма	 Драматургія і театр. 5 клас. Драматургія і театр. 6 клас.	 Драматургія і театр. 7 клас.
Спільна тема	5 клас – «Театр зблизька». 6 клас – «Драматургія гри».	7 клас – «Від античності до романтизму». 8 клас – «Від реалізму XIX ст. до сучасного театру». 9 клас – «Шлях від глядача до автора п'єси».
Орієнтири	У 5 класі програма зорієнтована на знайомство учнів зі специфікою драматичного театру та творів, призначених для сцени, розкриття особливостей сценічної творчості актора. <u>Ключове завдання:</u> підготувати виставу за п'єсою, у якій беруть участь учні всього класу. У 6 класі програма дозволяє розширити уявлення учнів про театр, ознайомити з різними видами театру. <u>Ключове завдання:</u> підготувати декілька вистав на вибір груп (театр ляльок, естрада, мюзикл, драматичний театр тощо).	У 7 – 8 класах через сценічну практику програма зорієнтована на знайомство з основними етапами розвитку європейського театру, зокрема українського. <u>Ключове завдання:</u> створити добірку театралізованих фрагментів з опрацьованих п'єс. У 9 класі учні протягом року досліджують техніки створення драматичного твору. <u>Ключове завдання:</u> створити виставу за власною п'єсою.

Міжгалузевий інтегрований курс «Драматургія і театр. 5 - 6 класи»
 У 5 класі запропоновано 9 розділів до спільної теми «Театр зблизька»:

1. Театральне мистецтво серед інших видів мистецтва. 2. Театр – місце зустрічі актора і глядача. 3. Театральна вистава: від ідеї до втілення. 4. Акторська майстерність. 5. Складові драматичного твору. 6. Створення вистави: етапи втілення. 7. Взаємодія актора з глядачем: як подолати страх публічного виступу. 8. Шлях до визнання: від натхнення до практичних дій. 9. Формування здатності оцінити створену виставу.

У 6 класі курс поглиблює та розширює знання учнівства про особливості драматичних творів, продовжує знайомити школярів із театальною діяльністю. Для шестикласників запропоновано 9 розділів до спільної теми «Драматургія гри»:

1. Театр та його різновиди. 2. Вибір театальної форми. 3. Складові акторської майстерності. 4. Характер персонажа та сценічний образ. 5. Проектування вистави. 6. Вибір та постановка вистави. 7. Художній та музичний виміри вистави. 8. Моновистава як особлива форма. 9. Уявлення про театральну критику.

Така тематика розділів сприяє інтегруванню тем мовно-літературних навчальних предметів.

5 клас.

Мікротеми, що можуть бути використані для поглиблення змісту УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Інформація. Види інформації. Читання. Види читання. Текст. Дослідження мовних засобів виразності в тексті. Тексти різних жанрів: афіша, програмка, анонс, реклама. Спілкування. Різновиди мовленнєвого спілкування: монолог, діалог. Монолог-декламація. Види розповіді. Активна й пасивна лексика (застарілі слова, неологізми), стилістично забарвлені, діалектні, просторічні слова, сленг. Лексичні, граматичні, стилістичні помилки. Ситуації спілкування. Діалог. Невербальні засоби (інтонація, сила голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози) для комунікації.

Мікротеми, що розширюють зміст УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Художній твір як цілісне явище, його складові. Художній світ твору, що створений автором. Художній образ. Художня ідея. Драма як рід літератури. Драматичний твір. Особливості мови драматичного твору. Драма-казка, жанрові ознаки. Мова автора, мова персонажів. Роль діалогів у розкритті характеру головного героя. Роль ремарок для розуміння того, що хоче сказати автор. Конфлікт у творі. Художня деталь. Автор драматичного твору (драматург). Автор сценічного художнього світу (режисер). Специфіка драматичних творів, призначених для сцени. Мова автора, інтерпретація режисера. Особливості сценічних інтерпретацій драматичного твору. П'єса. Вистава. Засоби художньої виразності у драматичних творах та засоби акторської виразності. Чи є різниця?

Програмові твори, що можуть бути використані для створення вистави:

- **драма-казка** **Олександра Олеся** «**Микита Кожум'яка**»,
- **комічна казка-мюзикл** **Неди Нежданой** «**Зачаклований ховрашок**»,
- **п'єси-казки** **Марини Смілянець** «**Країна серйозних**», «**Мій домашній дикий лис**», «**Майстри чудес**»,
- **музична казка** **Олександра Вітра** «**Як стати справжнім бегемотом**».

«На основі курсу «Драматургія і театр. 5 клас» пропонуємо дослідити, які **завдання** варто запропонувати учнівству, щоб поглибити зміст предметів мовно-літературної освітньої галузі, зокрема української мови й літератури, та сприяти формуванню умінь роботи з текстом (МОВ 2.1-7.), усної взаємодії (МОВ 1.1-8.), письмової взаємодії (МОВ 3.1-3.), дослідження мовлення (МОВ 4.2),

визначених як *загальні результати* Державного стандарту базової середньої освіти для мовно-літературної освітньої галузі.

6 клас.

Мікротеми, що можуть бути використані для поглиблення змісту УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Інформація. Види інформації (текстова, графічна, числова, звукова, відео). Факти і судження. Достовірність/недостовірність інформації. Текст. Медіатекст. Тема, підтема (мікротема). Ключові слова. Основна думка. Первинні і вторинні тексти. Опис. Розповідь. Роздум. Опис приміщення (театру). Узагальнення та вилучення подробиць як способи стиснення тексту. Есе. Допис у соцмережі. Коментар. Порада. Оголошення. Спілкування. Діалог. Реальне і віртуальне спілкування. Монолог. Публічний виступ. Форми публічних виступів. Мова як засіб самовираження.

Мікротеми, що розширюють зміст УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Драма як рід літератури. Драма-казка, жанрові ознаки. Часопросторові відношення у творі. Сюжет. Зв'язок форми і змісту. Художній образ та характер персонажа. Художня ідея. Жанри літератури, які можуть бути репрезентовані через театральні форми. Вертеп як ляльковий театр. Прозові твори різдвяної тематики, які можна інсценізувати (Ігор Калинець «Вертеп маленького хлопчика»; Олександр Гаврош «Різдвяна історія ослика Хвостика»; Галина Пагутяк «Різдво на хуторі»). Прозові твори шкільної тематики, які можна інсценізувати (Іван Андрусяк «28 днів із життя Бурундука»). Роль монологу у художньому творі (Рута Азовська «Олівець»).

Програмові твори, що можуть бути використані для створення вистави:

- **драма-казка** **Неди Нежданой** «**Зоряна мандрівка**»,
- **п'єса** **Івана Андрусяка** «**Як подружитися з Чакалкою**»,
- **п'єса** **Ярослави Блек** «**Пан Чимерник і зоряна таємниця**»,

- трагікомедія Ірини Гарець «Навіщо Лемуру хвіст Чупакабри»,
- п'єса-казка Надії Симчич «Свято зірки, або бажання, здійснись!»,
- п'єса-казка Миколи Томенка «Орел-Срібнокрилець».

У межах курсу «Драматургія і театр. 6 клас» пропонуємо продовжити створення таких завдань, що, передусім, сприяють формуванню вмінь та набуттю навичок роботи з текстом (МОВ 2.1-7.), усної взаємодії (МОВ 1.1-8.), письмової взаємодії (МОВ 3.1-3.), дослідження мовлення (МОВ 4.2), однак звертати увагу на ті види загальних результатів, що потребують удосконалення в учнівства цього класу.

Із метою збагачення естетичного та чуттєво-емоційного досвіду (МОВ 2.3.), регулювання власного емоційного стану (МОВ 1.8.) доцільно протягом курсу запропонувати екскурсію на хутір «Надія» та літературний маршрут містом Кропивницьким, відвідавши місця, що пов'язані із феноменальною родиною творців професійного театру - Тобілевичами; організувати перегляди вистав у театрах міста, зокрема ляльковому театрі.

Міжгалузевий інтегрований курс «Драматургія і театр. 7 - 9 класи»

Програма циклу базового предметного навчання у 7 - 8 класах через сценічний досвід, отриманий у 5 - 6 класах, знайомить учнівство з основними етапами в розвитку театру, а в 9 класі дає можливість визначитися зі стилем письма, реалізувати творчі здібності та створити власний драматичний твір.

У 7 класі запропоновано 9 розділів до спільної теми «Від античності до романтизму»:

1. Актор і глядач в театрі різних часів і народів. 2. Актор і глядач античного театру. 3. Актор і глядач театру епохи Відродження. 4. Актор і глядач вертепу братських шкіл. 5. Актор і глядач театру епохи класицизму. 6. Актор і глядач театру епохи сентименталізму. 7. Актор і глядач театру епохи романтизму. 8. Європейський театр: від Есхіла до Шевченка (підсумки). 9. Актор і глядач японського театру Кабукі.

У 8 класі запропоновано 9 розділів до спільної теми «Від реалізму XIX ст. до сучасного театру»:

1. Умовність та реальність у театрі епохи реалізму. 2. Актор і глядач в українському театрі корифеїв. 3. Взаємодія акторів у реалістичному театрі. 4. Вічні сюжети та образи в театрі. Велика реформа театру. Шлях до модернізму. 5. Суспільне та духовне призначення актора та театру в епоху модернізму. 6. Епічний театр. Театр жорстокості. 7. Драматург і актор у документальному театрі. 8. Експеримент на театральній сцені в епоху авангарду. 9. Компоненти традиційних африканського та індійського театрів.

У 9 класі запропоновано 9 розділів до спільної теми «Шлях від глядача до автора п'єси»:

1. Драматичне мистецтво як зображення конфліктів і їх вирішення. 2. Композиція драматичного твору. 3. Створення сюжетної лінії у драматичному творі. 4. Час і простір у п'єсі. 5. Персонажі. Характер. 6. Основні засоби виразності драматичного твору. 7. Діалоги. Монологи. Ремарки щодо персонажів. 8. Прочитання та обговорення власної п'єси. Промоція власної п'єси. 9. Сучасний вимір європейського театру.

Слід зазначити, що у 7-9 класах історико-хронологічний підхід до вивчення української літератури за модельними програмами використовується частково, тому таке поєднання розділів у 7–8 класах, ураховуючи ідеї доби та художні напрями, не лише сприятимуть системності у сприйнятті драматичних творів, а стануть підґрунтям до розуміння особливостей української літератури.

Розділи 9 класу варто зорієнтувати на дослідження авторських стилей інших авторів. У цьому класі доречними будуть завдання щодо написання **однієї дії**, з використанням авторського стилю Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Лесі Українки, Олександра Олеса, Володимира Винниченка, Миколи Куліша, сучасних митців. Такі практичні уміння написання різноформатних драматичних творів дають можливість учнівству зрозуміти, які драматичні форми для них прийнятні та як через них сформувати власний стиль.

Зважаючи на те, що програма розрахована на реалізацію учителем академічної автономії щодо вибору творів для інсценізації, пропонуємо звертати увагу на сучасні та класичні українські твори, які вивчаються з української літератури. Це надасть можливість учнівству зрозуміти місце української літератури в європейському літературному процесі.

Тематика розділів продовжує сприяти якісному інтегруванню тем мовно-літературних навчальних предметів.

7 клас.

Мікротеми, що можуть бути використані для поглиблення змісту УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Інформація. Способи пошуку інформації. Вибір джерела інформації. Достовірність інформації. Опрацювання текстової інформації. Перетворення інформації. Використання інформації в різних ситуаціях. Читання. Критичне читання. Вторинні тексти. Текст. Медіатекст. Прийоми редагування тексту. Тексти-враження. Спілкування. Мовні та позамовні засоби спілкування. Бар'єри спілкування.

Мікротеми, що розширюють зміст УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Драматург. Корифей. Драма як рід літератури. Жанр. Драма. Комедія. Трагедія. Казка-мюзикл. Пролог, епілог. Композиція. Сюжет. Конфлікт. Вертеп. Вертепна драма, її форма та сюжет. Основні персонажі вертепу. Інтермедія.

Епоха класицизму, закон трьох єдностей. «Високі» та «низькі» жанри. Комізм. Сентименталізм. Сентиментальна комедія. Внутрішній світ персонажа. Позитивний герой. Гумор. Пафос, патетика. Лірична пісня. Романтизм. Психологізм.

Програмові твори, що можуть бути використані для створення вистави:

- п'єса Надії Симчич «[Марко з Котигорохівки](#)» (ПЧ),
- казка-мюзикл Неди Нежданой «Мандрівка у Віртуляндію»,
- соціально-побутова драма («малоросійська опера») Івана Котляревського «Наталка Полтавка»,
- історична драма з елементами романтизму Тараса Шевченка «Назар Стодоля».

На основі курсу «Драматургія і театр. 7 клас» пропонуємо дослідити, які [завдання](#) варто запропонувати учнівству, щоб розширити зміст предметів мовно-літературної освітньої галузі, зокрема української мови й літератури, та сприяти формуванню умінь і навичок роботи з текстом (МОВ 2.1-7), усної взаємодії (МОВ 1.1-8), письмової взаємодії (МОВ 3.1-3), дослідження мовлення (МОВ 4.2), визначених як загальні

результати Державного стандарту базової середньої освіти для мовно-літературної освітньої галузі.

8 клас.

Мікротеми, що можуть бути використані для поглиблення змісту УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Інформація. Трансформування текстової інформації у графічну. Особливості медійної інформації. Розрізнення фактів і суджень. Авторські інтерпретації. Вторинні тексти. Способи скорочення тексту. Читання. Види критичного читання. Спілкування. Розповідь у спілкуванні. Висновки як елемент тексту. Жанри мовлення. Відгук. Адресат спілкування. Комунікативні наміри: переконати, домовитися. Звертання у спілкуванні. Засоби впливу на слухача.

Мікротеми, що розширюють зміст УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Театр корифеїв. Реалізм і народність. Фольклорні мотиви, обряди, ігри на сцені. Стил ь Театру корифеїв: поєднання драматичного й комедійного дійства з музичними, вокальними сценами. Зв'язок з сучасним жанром стендап. Водевіль. Реалізм, театральна реальність. Соціально-побутовий конфлікт. Комічні ситуації, їх роль у композиції твору. Нові драматичні жанри. Символістська драма. Драма-ідей, драма-дискусія.

Модернізм. Жінка-драматург. Особливості модерністської п'єси. Український театральний авангард, творчість Леся Курбаса. Документальний театр. Театральна форма. Вербатім. Театр абсурду.

Програмові твори, що можуть бути використані для створення вистави:

- *комедія Григорія Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці»,*
- *комедійна п'єса Михайла Старицького «За двома зайцями», трагедія «Маруся Богуславка»,*
- *комедія Івана Карпенка-Карого «Сто тисяч»,*
- *драма Марка Кропивницького «[Олеся](#)», психологічна драма «Доки сонце зійде – роса очі виїсть»,*
- *поетична драма Лесі Українки «Кам'яний господар», драма-феєрія «Лісова пісня»,*
- *сатирична комедія Миколи Куліша «Мина Мазайло».*
- *драматичний квест Неди Нежданої «[Заблукані втікачі](#)»,*
- *вистава в масках Ігоря Костецького «[Близнята ще зустрінуться](#)»,*
- *п'єса Олени Кірічек «[Вікно з вогнем](#)» (ПЧ),*
- *драма Неди Нежданої «[Не така як треба, або дощ в акваріумах площі](#)».*

9 клас.

Мікротеми, що можуть бути використані для поглиблення змісту УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Інформація. Новизна і важливість інформації. Фейки. Читання. Види читання: ознайомлювальне, вивчальне, для задоволення. Інтерв'ю. Вторинні тексти. Анотація. Спілкування. Творчий переказ. Розповідь-спогад. Розповідь про свою ідею. Відгук. Роздум у художньому тексті. Виступ. Самооцінка. Афоризми у мовленні. Емоції і голос. Форми презентації.

Публічне прочитання п'єси. Етапи обговорення п'єси. План підготовки до промоції. Написання пресрелізу.

Мікротеми, що розширюють зміст УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Тема драматургічного твору. Вибір теми. Ідея твору та ідея вистави. Драматургічний конфлікт. Конфлікт протилежних персонажів, ідей, поглядів, цінностей, емоцій. Драматична напруга. Драматична колізія. Композиційна цілісність драматургічного твору, принципи його побудови. Види композиції. Основні елементи драматичної композиції. Акти, дії, сцени, картини, яви, епізоди. Сюжет. Структурування сюжету за актами та сценами. Зовнішня й внутрішня дія у драмі. Принцип єдності дії. Два типи дії. Форми дії. Дія та контрдія. Дія та інтрига. Час та простір у драмі. Типи персонажів за роллю. Основні засоби виразності дійових осіб. Характеристика через діалог. Флешбек. Вчинки, дії, мова. Символи. Діалоги. Драматичний монолог. Внутрішній монолог. Ремарки щодо персонажів.

Програмові твори, що можуть бути використані для формування практичних умінь написання драматичного твору:

- *соціально-побутова драма («малоросійська опера») Івана Котляревського «Наталка Полтавка»,*

- *комедія Григорія Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці»,*
- *історична драма з елементами романтизму Тараса Шевченка «Назар Стодоля»,*
- *драма Лесі Українки «Бояриня»,*
- *лялькова містерія Артема Вишневського «Козак Мамай і ключі від Раю»,*
- *п'єса Олександра Вітра «Не дуже солодка казка»,*
- *драма Олега Миколайчука-Низовця «Нетудидитина, або це стається раптово»,*
- *вибухова драма Неди Нежданой «Закрите небо»,*
- *п'єса Надії Симчич «Марко з Котигорохівки»,*
- *п'єса Ярослава Стельмаха «Привіт, Синичко!»,*
- *драма Дмитра Тернового «Напередодні, або Все буде добре».*

Отже, міжгалузевий інтегрований курс «Драматургія і театр» не просто розширює знання учнів про драматичні твори, що є складними для сприйняття учнівства і потребують більше часу на їх розуміння, а й дає можливість вчителям-філологам пропонувати такі види діяльності, які через ситуації спілкування та позитивну взаємодію сприяють розвитку в учнівства умінь: читання з розумінням, усної взаємодії, зокрема комунікації й кооперації, дослідження власного мовлення, письмової взаємодії та креативності.

Список використаних джерел:

1. Бібліотека української літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/>.
2. Бібліотека української драматургії. URL: <https://ukrdramalib.com.ua/>.
3. Державний стандарт базової середньої освіти. 5-9 класи Нової української школи. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
4. Збірка п'єс сучасних драматургів «Дош в акваріумах площ». URL: https://kurbas.org.ua/projects/dosh_akvariumah_plosh_proj.pdf.
5. Інтеграція в мовно-літературній освітній галузі. URL: <https://dv-clevio-storage.fra1.digitaloceanspaces.com/files/VZOp4OglQ.pdf>.
6. Модельні програми міжгалузевого інтегрованого курсу «Драматургія і театр. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.
7. Презентація модельної навчальної програми міжгалузевого інтегрованого курсу «Драматургія і театр». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2cSorPLLTig>.
8. Про театр. Ютюб-канал MRYAKA. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DOFEWr99ewo&list=PL0NfCmiraVDjh4xjtMzCUMb8QQnqi dDFh>.
9. Театральна риболовля. Блог про театральне життя. URL: <http://www.t-fishing.co.ua/>.
10. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL: https://drive.google.com/file/d/1sujI52YywYjjRrNM_Yez_eCm3bScx7G/view?usp=sharing.
11. Шекспір живе у школах. Навчальний матеріал для вчителів. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/shakespeare_schools_pack_ukr.pdf.